

دریچه توسعه ایران در دل تحریم ها کجاست؟

به گزارش راوبط عمومی و امور بین المللی به نقل از خبرنگار خبرگزاری موج، در سال های اخیر توسعه سواحل مکران و تقویت تولید در منطقه آزاد چابهار مورد تأکید مسئولان رده بالای ایران قرار داشته است، چراکه این منطقه به دلیل بهره مندی از موقعیتی استراتژیک و دسترسی به 4 شکل حمل و نقل یعنی؛ دریایی، هوایی، جاده ای و ریلی از مزیت بالایی برای رقابت در بازارهای منطقه ای برخوردار است، از طرف دیگر به دلیل قرارگیری در موقعیتی به دور از چالش های تنگه هرمز و دسترسی به اقیانوس هند مورد توجه بسیاری از سرمایه گذاران به ویژه هند، چین و ... قرار گرفته است، به طوری که در دو سال گذشته حجم جذب سرمایه گذاری در این منطقه بیش از 10 سال قبل از آن بوده و بستر توسعه اقتصادی این منطقه را فراهم کرده است، به همین دلیل [منطقه آزاد چابهار](#) برای ایجاد زیرساخت های حمل و نقلی از جمله توسعه 4 فاز بندر شهید بهشتی، ایجاد خط راه آهن برای اتصال به کریدور شمال-جنوب و در نهایت انتقال گاز از ایرانشهر به منطقه چابهار با انشعایی از خط لوله صلح و... برنامه ریزی هایی انجام داده است.

در هفته گذشته خبرنگاران از ظرفیت های چابهار بازدید کردند شهری که حدود 290 هزار نفر جمعیت دارد در محدوده ای با 135 کیلومتر مرز دریایی و 135 کیلومتر مرز خشکی قرار گرفته و 14 هزار هکتار از مساحت آن از سال 71 به عنوان منطقه آزاد به بهره برداری رسیده، اما تقریباً در دو دهه نخست پیشرفت چندانی نداشت، در حالی که خاور دور به دلیل تقاضامحور بودن و عدم دسترسی به دریا نیاز بالایی به ترانزیت کالا از این منطقه داشت، به ویژه کشور افغانستان که در سال های اخیر با بهره برداری از ذخایر بالایی سنگ آهن بیش از گذشته به ترکیب حمل و نقل ریلی و دریایی پیدا کرده است، زیرا یکی از مهم ترین بازارهای مواد معدنی این کشور هند است که سرمایه گذاری گسترده ای در معادن افغانستان نیز داشته است و به دلیل چالش با پاکستان تمایلی به ترانزیت کالا از آن منطقه نداشته، از این رو منطقه آزاد چابهار به عنوان یکی از مسیرهای صادرات کالای این کشور به افغانستان و واردات مواد معدنی مطرح بوده، هرچند در یک سال اخیر تحریم های آمریکا علیه ایران همکاری های بین المللی کشورمان را با چالش روبرو کرده بود، **مسئولان منطقه آزاد چابهار هوشمندانه در قالب قراردادی ابراتوری با هند منافع دو کشور هم پیمان آمریکا را با منطقه آزاد چابهار گره زدند و** همین مسئله باعث شد که این منطقه از تحریم های آمریکا معاف باشد و همین مسئله باعث جلب توجه سرمایه گذاران خارجی و داخلی در این منطقه شده است.

در حال حاضر یکی از مهم ترین زیرساخت های مورد [نیاز منطقه آزاد](#) اتصال حمل و نقل ریلی است که تاکنون 40 درصد از این پروژه اجرا شده و اگر به زودی اجرا شود، این منطقه [ترانزیت کالا](#) به 8 نقطه بین کشورهای افغانستان (مرز دوغارون و میک)، پاکستان (مرز میرجاوه، ریمدان) و ترکمنستان (مرز باجگیران، سرخس و لطف آباد) را توسعه خواهد داد تا با بهره گیری از این ظرفیت که می تواند مقصد کشتی های بزرگ تر از پاناما کس باشد به هاب منطقه ای تخلیه و بارگیری کشتی تبدیل شود.

استان سیستان بلوچستان که از سال های گذشته عنوان منطقه محروم را یدک می کشیده امروز به واسطه منطقه آزاد چابهار در مسیر ظهور ظرفیت های اقتصادی قرار گرفته است، از این رو با تعریف پروژه های همچون فولاد و پتروشیمی گام بلندی در مسیر ایجاد پروژه های مادر برداشته اند. هرچند در حال حاضر این دو کارخانه در حال ساخت هستند و به دلیل نبود گاز معطل زیرساخت مانده اند، اما به گفته مسئولان تا نیمه سال 1399 گازرسانی به این منطقه تسریع خواهد شد و همین مسئله زمینه اجرای پروژه های صنعتی جدید را رقم خواهد زد، چراکه به گفته [عبدالرحیم کردی](#) این شهر در استراتژی فولاد میزبان 10 میلیون تن از ظرفیت کشور خواهد بود که به نوعی 20 درصد از ظرفیت 50 میلیون تن فولادی است که در چشم انداز 1404 برای تمام کشور در نظر گرفته شده است.

همچنین در بخش پتروشیمی نیز که پروژه آن امروز از سوی وزارت دفاع در حال انجام بوده و قرار است که در نهایت 30 درصد از صنایع وابسته به این محصول در چابهار تولید شود. در حال حاضر بیشتر از 25 درصد از پتروشیمی های کشور متعلق به صندوق های

کارکنان وزارت دفاع و نظامی ها است که احتمال دارد نسبت سرمایه گذاری های نظامیان در صنعت تغییر کند و این مسئله مبتنی بر سیاست های جدید دولت خواهد بود که چقدر سهم بخش خصوصی در اقتصاد کشور به ویژه در دوران تحریم ها باشد، زیرا در شرایط کنونی تحریم علیه بنگاه های اقتصادی وابسته به دولت و دستگاه های نظامی شدیدتر شده و وزیر خارجه آمریکا نیز در نشست خبری اخیر خود تهدید کرده که پس از به صفر رساندن صادرات نفت ایران تشدید تحریم ها برای کاهش 14 میلیارد دلار صادرات پتروشیمی ایران در دستور کار قرار دارد، با وجود این تهدیدها تولید سالانه 10 میلیون تن پتروشیمی در منطقه آزاد چابهار در دستور کار قرار دارد و تاکنون 18 مجوز برای راه اندازی پتروشیمی چابهار صادر شده است.

پروژه های خرد منطقه آزاد چابهار

یکی دیگر از راهبردهای اقتصادی منطقه آزاد چابهار استفاده از ظرفیت مشاغل خانگی و کوچک برای فقرزدایی است. حسن پرویزی سرمایه گذار پروژه پرورش شترمرغ چابهار در این باره به خبرنگار موج گفت: «یکی از راهبردهای توسعه مشاغل خرد در این منطقه اعطای تسهیلات به 5600 داوطلب در قالب تفاهم نامه ای است که منطقه آزاد با صندوق کارآفرینی منعقد کرده و به هر یک از آنها 12 میلیون تومان تسهیلات داده می شود که 2 میلیون تومان باید برای ایجاد مکان نگهداری و 10 میلیون برای خرید جوجه شترمرغ است که سال نخست تنفس در پرداخت اقساط در نظر گرفته شده و مدت بازپرداخت نیز 4 ساله و بدون سودی خواهد بود. در حال حاضر گوشت شترمرغ در سیستان بلوچستان 70 هزار تومان، در تهران 95 هزار تومان است، از این سرمایه گذاری در این منطقه با هدف عرضه در بازار داخلی صرفه اقتصادی مناسبی دارد.

نزدیکی منطقه آزاد چابهار به کشورهای نوظهور اقتصادی همچون هند باعث شده تا استقرار واحدهای فرآوری در این منطقه هزینه واردات برخی کالاها را در گام نخست کاهش دهد و در مرحله بعدی زمینه تولید همان محصول را در کشور فراهم کند.

احمد فرحناکی سرمایه گذار واحد بسته بندی چای در این منطقه به خبرنگار خبرگزاری موج درباره اهمیت این محصول در بازار داخلی و خارجی، گفت: هر سال نزدیک به 4 هزار تن چای در چابهار فرآوری شده که نزدیک به 10 درصد آن به استرالیا و انگلیس صادر می شود، البته از ابتدای سال 98 با منوعیت صادرات چای مواجه شدیم و از طرف دیگر واردات برگ سبز چای به دلیل تحریم ها با مشکل مواجه شده و این مسائل روند دولت را با چالش های همراه کرده است و در بخش دستورالعمل ها موضوع دیگری که اقتصاد چای این منطقه را تحت تأثیر قرار داده تغییر کالاهای گروه چای است که از یک به گروه دوم منتقل شده که با هدف جلوگیری از تخصیص ارز دولتی بوده است. از نگاه تولیدی در کشور تنها در 6 ماه امکان تولید چای وجود دارد، به همین دلیل بخشی از مواد اولیه مورد نیاز این کارخانه ها از طریق واردات تأمین می شود که بخش عمده ای از آن از هند، سریلانکا و کنیا وارد می شود.

همچنین حریر آرتمیس تولیدکننده مانتو است که تاکنون 800 کارگاه سوزن دوزی استان سیستان و بلوچستان را ساماندهی کرده و تاکنون توانسته اشتغالزایی گسترده ای داشته باشد، چراکه در 4 ماه از زمان راه اندازی تاکنون توانسته ضمن ساماندهی 1000 سوزن دوز، در جذب مشتری نیز موفق عمل کند و حتی نظر برخی از سفارتخانه ها را جلب کرده تا بخشی از تولیدات این مجموعه را در قالب صنایع دستی ایران در معرض بازدید مهمانان خارجی سفارتخانه قرار دهند.

ماهوربافان بلوچ شرکت توربافی نیز از دیگر مجموعه های تازه ساز این منطقه است که در حال حاضر 600 تن تور با 40 نیروی کار تولید می کند و هدف گذاری آن رسیدن به 800 تن در سال است که بر اساس این برنامه افزایش نیروی انسانی و صادرات به کشورهای همسایه نیز رخ خواهد داد.

همچنین سه سال پیش، سرمایه گذاری مشترک ایرانی-پاکستانی با دلار 3 هزار تومان برابر با 22 میلیارد تومان انجام شده است که در ماه 500 تن نایلکس تولید می کند که 98 درصد محصول خود را به افغانستان و پاکستان صادر می کند و در حال حاضر نیز 90 نفر اشتغالزایی مستقیم دارد. درواقع نزدیکی این منطقه به پاکستان باعث شده تا واحدهای تولیدی و بسته بندی صنایع غذایی ایجاد شود و

بخشی از محصولات تولیدی به بازار همسایه صادر شود، چراکه تأمین مواد اولیه پتروشیمی برای این تولیدکننده ها در ایران بسیار راحت تر و به صرفه تر از پاکستان است.

چشم اندازهای منطقه آزاد چابهار

عبدالرحیم کردی مدیرعامل منطقه آزاد چابهار معتقد است که شرکت های بزرگ اروپایی تمایل زیادی به سرمایه گذاری در این منطقه دارند، زیرا ایجاد **واحد تولیدی در منطقه چابهار** به دلیل اینکه فاصله ای بهینه ای با بازارهای بزرگ همچون افغانستان، خاور نزدیک و آفریقا دارد و از مسائل چالشی خلیج فارس به دور است سرمایه گذاران را با ریسک کمتری روبرو می کند، از طرفی چین در رقابت با هند به تازگی پروژه 46 میلیارد دلاری در گوادر پاکستان آغاز کرده است، از این رو مسیر توسعه در این منطقه بسیار کوتاه تر خواهد بود و از آنجایی که رییس جمهور نیز در سال های اخیر بر توسعه چابهار تأکید کرده است با تکیه بر مزیت انرژی در داخل و وجود محصولات خام کشاورزی در دو همسایه بزرگمان بستر فرآوری محصولات کشاورزی فراهم است؛ به همین دلیل ایجاد واحدهای فرآوری برنج و روغن در این منطقه دنبال شده و امروز می بینیم که بخش عمده برنج مصرفی کشور از طریق چابهار تأمین می شود.

پیش از اجرای طرح **توسعه مکران** فعالیت های اقتصادی در چابهار نیازمند 270 گام فرایندی بود که با اصلاحات به 130 و درنهایت به چند فرآیند رسیده است، هرچند برخی بخش نامه ها هنوز نیز اثرات بازدارنده ای برای بخش تولید ایجاد کرده اند، که باعث شده 450 مجوز پروژه در این منطقه فعال شود، در همین بستر میزان تولید حدود 50 میلیارد تومان در سال 93 به 1083 میلیارد تومان در پایان سال 96 رسیده که رشدی بیش از 20 برابر است. همچنین از سال 95 تا 97 برای بیش از 9 هزار هکتار طرح تفصیلی تهیه شده و همین اقدامات باعث شده تا در سال های اخیر 170 میلیارد تومان پروژه در این منطقه انجام شود.

ترانزیت **مأموریت اصلی منطقه آزاد چابهار** است، اما در حال حاضر جاده چابهار 2 میلیون ظرفیت حمل بار دارد و افتتاح راه آهن نیز نزدیک به 1.5 میلیون تن دیگر به ظرفیت حمل و نقل این منطقه اضافه خواهد کرد، از این رو توجه به استقرار بندر و ترانزیت دریایی باید جدی گرفته شود. هرچند در شرایط کنونی نیز از فرودگاه نظامی استفاده می کند و در حمل و نقل هوایی نیز با مشکلاتی روبرو است که مدیران منطقه آزاد برای رفع موقت این مشکل ساختن دو ترمینال موقت به ظرفیت یک میلیون مسافر در 35 کیلومتری منطقه آزاد را در دستور کار قرار داده اند و وزیر راه و شهرسازی نیز برای ساختن فرودگاه جدید اختیارات لازم را تفویض کرده است. در حال حاضر محدوده 2 هزار هکتاری برای فرودگاه در نظر گرفته شده که الان خارج از محدوده منطقه آزاد است و بخشی از آن مشکل حریم روستایی دارد که آخرین جلسه شورای عالی منطقه آزاد در پایان سال 97 مصوب شده که محدوده منطقه آزاد گسترش یابد و دو بندر شهید بهشتی و شهید کلاتنری به آن الحاق شود. از این رو با توجه به این مصوبه مسئولان امیدوارند ساخت فرودگاه جدید تسریع شود، زیرا این توسعه باعث می شود وسعت منطقه آزاد چابهار به بیش از 60 هزار هکتار برسد و فرودگاه جدید در دل این منطقه قرار می گیرد.

